

UKRATKO O ZNAČAJU NORMIZACIJE

U ovome prikazu pokušat ćemo drage čitatelje našega časopisa u najkraćim crticama informirati o značenju normizacije, važnosti normi te koristi koje industrija kao sudionik u radu tehničkih odobara pri Hrvatskom zavodu za norme (HZN) dobiva. Drugi cilj ovoga članka je istaknuti velike napore koje čini HZN kako bi do kraja 2008. godine postalo članom CEN, CENELEC-a s općim ciljem postizanja članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji.

Prijenos europskih Direktiva u Hrvatsko zakonodavstvo uglavnom je obavljen. Prijenos odredbi Direktiva u hrvatske propise prvi je korak prema njihovoj provedbi i primjeni. Drugi korak u tom smjeru je objava popisa hrvatskih norma koje će pružiti pretpostavku o sukladnosti s odredbama utvrđenih nizom propisa, odnosno pravilnika. Drugi korak zahtijeva stalno praćenje promjena koje se događaju na razini Europskoga gospodarskoga prostora i objavi novih normi nastalih slijedom promjena na razini EU.

Uspostava Nacionalnog normirnog tijela (NSB – National Standards Body) od vitalnog je značaja za učinkovitu organizaciju normizacijskog rada u svijetu kao i u Republici Hrvatskoj.

Kritična točka funkcioniranja nacionalne normizacije ogledat će se u brzini i kvaliteti reakcije određenoga TO putem kojega hrvatsko gospodarstvo iskazuje i želi postići svoj određeni interes kroz postupke europske normizacije.

Hrvatski zavod za norme (HZN), sastavnica europske normizacije, neovisna je i neprofitna javna ustanova osnovana kao nacionalno normirno tijelo Republike Hrvatske radi ostvarivanja ciljeva normizacije. Nacionalno normirno tijelo zahtijeva tijesnu suradnju s industrijskim sektorom. Ovo tijelo je jedino tijelo s odgovornošću za pripremu nacionalnih normi te zastupanje državnih interesa u području normizacije na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

HZN je član Međunarodne organizacije za normizaciju (ISO), međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva (IEC), Europskog instituta za telekomunikacijske norme (ETSI), a pridruženi je član Europskog odbora za normizaciju (CEN) i Europskog odbora za elektrotehničku normizaciju (CENELEC). Sadašnji status u CEN, CENELEC-u, HZN želi promijeniti, odnosno postavio je sebi za cilj da krajem 2008. godine HZN postane punopravni član tih dviju europskih organizacija. Nacionalne članice CEN-a dužne su prihvatiti glavninu europskih normi (80%), prije prijama kandidata, u ovom slučaju HZN-a, u punopravno članstvo uz prijedlog terminskog plana za preostalo prihvaćanje i povlačenje preostalih općih dokumenata.

Normizacija se smatra znanstvenom disciplinom. Smatra se i procesom i alatom te je stoga i pokretač gospodarskog razvoja države kao i određene regije. Normizacija je proces u kojem zainteresirane strane o određenom problemu ili rješenju uspostavljaju dogovor. Cilj normizacije je postići optimalni stupanj uređenosti, a rezultat tih aktivnosti je norma (kojima smo u svakodnevnome životu okruženi, a da

toga nismo niti svjesni) kojom će se suglasiti sve zainteresirane strane putem konsenzusa. Normizacija pridonosi razvoju osnovne infrastrukture koja pomaže razvoju društva što podrazumijeva očuvanje zdravlja i okoliša, uz održivi razvoj i dobru praksu pri donošenju propisa.

Rad europske normizacije započinje na inicijativu Europske komisije kroz pripremu budućih europskih norma putem europskih tijela za normizaciju. Cilj je da rezultati rada europske normizacije, tj. europske norme daju važan doprinos europskom zakonodavstvu. Korisne informacije iz ovoga područja mogu se naći na web stranicama Hrvatskog zavoda za norme i na stanicama Glasila HZN-a.

Izrada/izmjena normi te laboratorijski rad (certifikacija) predstavljaju dvije glavne aktivnosti oko kojih se normizacija organizira. Međutim, normizaciju sveobuhvatno možemo opisati kroz šest glavnih aktivnosti koje čine: stvaranje normi, kontrola kvalitete i ispitivanje, mjeriteljstvo, certifikacija, implementacija normi te dokumentacijska služba.

HZN završio je proces preustroja rada tehničkih odbora što je u konačnici značilo prestanak rada onih tehničkih odbora za koje u Republici Hrvatskoj nije postojao dovoljan interes za daljnim postojanjem, odnosno aktivnim radom.

U Hrvatskoj, normizacija djeluje 15-tak godina kojim je povodom ustanovljena nagrada *Normizacija, kvaliteta i prosperitet* sa željom da postane stalna godišnja nagrada HZN-a. Ovu nagradu snažno podupiru Ministarstvo znanosti i športa te Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. Namijenjena je stručnjacima čiji je rad presudan za HZN. Plakete i novčane nagrade dodjeljuju se prigodom obilježavanja Svjetskog dana normi (14. listopada), a nagrađeni radovi objavljuju se na stanicama službenoga glasila HZN-a.

Posebnu pozornost HZN je posvetio osiguranju pristupa radnim dokumentima preko zaštićenog područja na internetskim stranicama zavoda, što je priprema članova odbora/pododbora/radnih skupina prijelaza na isključivo elektroničku komunikaciju. Sustav **HZNorm** omogućuje elektroničku dostupnost radnim dokumentima. Sustav je predstavljen 13. lipnja 2006. godine kao dvosmjerna komunikacija HZN-a s europskim organizacijama za normizaciju. Ovim sustavom uspješno se koriste i registrirani članovi tehničkih odbora pri HZN-u, kojemu pristupaju putem autoriziranih osobnih lozinki.

U zaštićenom području članovi TO/PO/RS mogu dobiti niz korisnih informacija, počevši od zapisnika sa sjednica TO, stranih dokumenata pristiglih iz ISO, IEC, CEN, CENELEC-a, popis dokumenata koji su nastali kroz ovih 15 uspješnih godina rada i postojanja DZNM-a, a zatim HZN-a, na nacionalnoj razini, prvenstveno informacije vezane uz hrvatske norme.

Dokumenti zaštićenoga područja osiguravaju pravodobnu informaciju, dostupnost dokumentima (po fazama pripreme) određene međunarodne/europske norme, što je najvažnija korist za sve stručnjake koji su uključeni na bilo koji način u rad na području normizacije u području interesa, odnosno djelovanja.

Iako norma nije obvezujući dokument, sve smo više svjedoci da pojedini zakoni, uredbe, pravilnici i slični pravni dokumenti sve više upućuju na ovu vrstu dokumenata. Normama se u određenom „kaosu“ koji nas okružuje uvodi red. Dije se u tri kategorije:

- norme za proizvode – kvaliteta i sigurnost,
- norme procesa – proizvodnja, pakiranje, usluga i
- norme za sustave upravljanja – upravljanje poslovanjem.

Norme nam pojednostavljaju život, osiguravaju sigurnije proizvode, fundamentalne su za međunarodnu trgovinu. Čine oblikovanje, proizvodnju i distribuciju proizvoda učinkovitijom, profitabilnijom i lakšom. Podižu konkurentnost, a značajan su izvor za prijenos tehnologija na zemlje u razvoju. Norme su odraz svjetske tehnologije u trenutku njihovoga nastanka, a igraju bitnu ulogu u zaštiti potrošača i okoliša. Značaj norma je u tome što one daju odgovore na potrebe gospodarstva i društva ili daju odgovore i rješenja (jedno ili više) određenih problema koji su u datom trenutku nastali ili koji su se uočili. Za kompanije to znači mogućnost primjene u normama definiranih, tj. provjerenih saznanja. Omogućava se jednostavnija suradnja internim dokumentima koji su usklađeni s međunarodnim, europskim, ili nekim drugim dokumentima, uporabom istovjetnih rješenja, odnosno istovjetnih zahtjeva u području kvalitete i sigurnosti za proizvod.

Stoga ne smijemo zanemariti važnost normi te biti nezainteresirani za normizacijske procese i ne sudjelovati pri nastanku tako važnih dokumenata poput normi, jer ta nezainteresiranost u protivnom rezultira da će te norme donositi „netko drugi“, a mi ćemo se tim normama morati prilagoditi svidjelo se to nama ili ne. Procjenjuje se da danas u svijetu postoji više od 500000 normi koje podupiru i olakšavaju globalnu trgovinu i svjetsko tržište. Dakle, norme pomažu pristupu novim tržištima, stvaraju nove industrijske grane i pomažu u ostvarivanju potencijala novih tehnologija.

Sve većom globalizacijom su međunarodne, odnosno europske norme postale ključne u trgovini kroz osiguranje ravnopravnih uvjeta pri izvozu i uvozu robe na određeno tržište. Nekoliko tisuća normi koje imaju poseban status podrške u primjeni europskoga zakonodavstva omogućavaju slobodu kretanja velikog broja proizvoda na europskome tržištu. U području slobode kretanja roba, provedba europskih Direktiva (Novi pristup) predstavlja dio pravne stečevine čija je primjena povezana s nizom djelatnosti (normizacija, mjeriteljstvo, ocjenjivanje sukladnosti i akreditacija, nadzor nad tržištem) različitih tijela uključenih u osiguranje provedbe Direktiva na europskoj i nacionalnoj razini uz obvezu razmjene obavijesti koje osiguravaju funkcioniranje cijelog sustava. Dio obavijesti koje su nužne za provedbu Direktiva objavljuju se u službenom listu Europske unije (Official Journal). No, to nije jedino mjesto na kome možemo doći do relevantnih informacija o EU. Istakli bi tu i hrvatsku stranicu www.enetreurope.hr – Vodič kroz informacije o EU.

Kao što je na početku teksta istaknuto, djelatnici HZN-a, kao i članovi svih tehničkih odbora, pododbora, radnih skupina nastoje ostvariti zacrtani cilj ulaska HZN-a u punopravno članstvo CEN, CENELEC-a što će se vidjeti brojem dokumenata koji kao hrvatske treba usvojiti do kraja godine.

Obilježavanje svjetskog dan normi 14. listopada 2008. godine

U svijetu se ove godine 39. put obilježava Svjetski dan normi. U listopadskom broju ISO Focus-a posebna pozornost data je resorima međunarodnih normi koje pridonose promicanju inteligentne i održive gradnje, što je ujedno tema i poruka ovogodišnjega obilježavanja svjetskog dana normi - Inteligentna i održiva gradnja. Poruku ovogodišnjega obilježavanja zajednički supotpisuju lideri triju međunarodnih organizacija za normizaciju: Jacques Règis, predsjednik IEC-a, Håkan Murby, predsjednik ISO-a i Hamadoun Touré, generalni tajnik ITU-a. Istaklo se da primjena međunarodnih normi u današnjoj gradnji povećava učinkovitost izvedbe, optimira korištenje resursa, povećava znanje, olakšava slobodnu trgovinu, planiranje gradnje, te nepristrano i slobodno projektiranje. Koristi dobiveni od inteligentne i održive gradnje usporedivi

su s vrijednošću proizvoda i rada konstruktora, s visokom kvalitetom i sigurnosti, nižom cijenom korištenja, smanjenim brojem nesreća i brzim širenjem novih tehnologija što je za korisnike i vlasnike tih građevina dokazivo kvalitetom življenja u tim objektima.

Tema ovogodišnjeg obilježavanja odabrana je s obzirom na činjenicu da se svjetska populacija i više nego udvostručila od 1950. godine do danas i što ona sustavno migrira u urbane sredine. Do kraja 2008. godine očekuje se da će polovica svjetske populacije živjeti u urbanoj sredini. To snažno utječe na graditeljstvo i industriju graditeljstva koja je izrasla u jedan od najvećih industrijskih sektora s ogromnim posljedicama na tri dimenzije održivoga razvoja: ekonomsku, socijalnu i ekološku.

Energetska učinkovitost, sigurnost, zaštita i komunikacija kritična su pitanja u konstrukcijskom sektoru. Zbog rasta svjetske populacije i izraženog trenda za urbanizacijom, projektiranje i funkcioniranje takozvanih „zelenih“ građevina postaje od ključne važnosti za osiguranje održive budućnosti.

Lideri triju čelnih organizacija zaključili su svoju poruku rječima: Međunarodne norme pomažu ne samo osiguranju osnovne kvalitete i sigurnosnih zahtjeva već i uključanje novih tehnologija za konstrukcije i postupke u inteligentnu i održivu gradnju.

Svim stručnjacima, koji su svojim radom vezani uz međunarodne i europske norme, kao i svima ostalima, čestitamo Svjetski dan normi, uz zahvalu tisućama stručnjaka diljem svijeta koji rade u području normizacije i primjene normi kako bi nam one olakšale međusobnu komunikaciju, trgovinu, razvoj, uljepšale životnu sredinu i očuvale okoliš.

Beata Gabrić